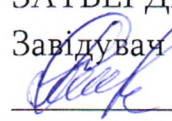

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра підприємництва і права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

 Ханлар МАХМУДОВ

«03» вересня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

Історія держави і права зарубіжних країн

освітньо-професійна програма Правознавство

спеціальність 081 Право

галузь знань 08 Право

освітній ступінь бакалавр

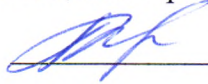
Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

Полтава
2024-2025 н. р.

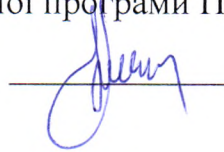
Робоча програма навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Правознавство спеціальності 081 Право.

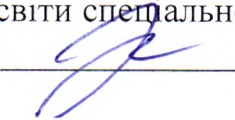
Мова викладання державна.

Розробник:

Галина Терела, доцент кафедри підприємництва і права, к. і. н., доцент
«03» вересня 2024 року Галина ТЕРЕЛА

Схвалено на засіданні кафедри підприємництва і права
Протокол від «03» вересня 2024 року № 1

Погоджено гарантом освітньо-професійної програми Правознавство
«03» вересня 2024 року Євгенія ЛИПІЙ

Схвалено головою Ради з якості вищої освіти спеціальності «Право»
протокол від «03» вересня 2024 року №1 Олександр КАЛЬЯН

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Загальна кількість годин	105	
Кількість кредитів	3,5	
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	обов'язкова	
Рік навчання (шифр курсу)	1 (081ПР бд 2024)	1 (081ПР бз 2024)
Семестр	1	1/2
Лекції (годин)	16	4*/6
Практичні (годин)	20	0/8
Самостійна робота (годин)	69	87
в т.ч. індивідуальні завдання (контрольна робота) (годин)		10
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

*настановчі лекції

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

«Історія держави і права зарубіжних країн»: формування у здобувачів вищої освіти як майбутніх висококваліфікованих спеціалістів необхідного базису знань про світові типи державно-правових систем, історію виникнення і розвитку головних інститутів держави і права, висвітлення закономірностей та напрямів їх розвитку, вироблення вмінь самостійно аналізувати як окремі нормативні акти, так і більш загальні державно-правові явища.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Передумовою для вивчення дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» є досягнуті результати навчально-пізнавальної діяльності при формуванні відповідних компетентностей при вивченні предметів у загальноосвітніх навчальних закладах «Всесвітня історія» (рівень стандарту / академічний рівень; профільний рівень) (за програмами до вересня 2018 року) або «Історія України (рівень стандарту). Історія: Україна і світ. Історія України: всесвітня історія (інтегрований курс)» (за програмами з вересня 2018 року); «Правознавство» (рівень стандарту / академічний рівень; профільний рівень) (за програмами до вересня 2018 року) або «Громадянська освіта (інтегрований курс)» і «Правознавство» (профільний рівень) (за програмами з вересня 2018 року).

4. Компетентності

Загальні:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні (фахові, предметні):

СК 2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК 3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК 10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

5. Програмні результати навчання

РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання (визначений освітньою програмою)	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
РН 2	Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, власного досвіду та аргументації з питань історії держави і права зарубіжних країн. Формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти з урахуванням питань історії держави і права зарубіжних країн. Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність з питань історії держави і права зарубіжних країн на рівні, необхідному для розв'язання складних і спеціалізованих задач у сфері професійної діяльності або навчання Збір, інтерпретація та застосування даних з питань історії держави і права зарубіжних країн. Концептуальні наукові та практичні знання з питань історії держави і права зарубіжних країн. Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, власного досвіду та аргументації з урахуванням питань історії держави і права зарубіжних країн. Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності у сфері історії держави і права зарубіжних країн, зокрема на межі предметних галузей.
РН 3	Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність з питань історії держави і права зарубіжних країн на рівні, необхідному для розв'язання складних і спеціалізованих задач у сфері професійної діяльності або навчання. Спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах з урахуванням питань історії держави і права зарубіжних країн.

	Управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами з урахуванням питань історії держави і права зарубіжних країн.
PH 19	Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності у сфері історії держави і права зарубіжних країн, зокрема на межі предметних галузей. Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність з питань історії держави і права зарубіжних країн на рівні, необхідному для розв'язання складних і спеціалізованих задач у сфері професійної діяльності або навчання. Збір, інтерпретація та застосування даних з питань історії держави і права зарубіжних країн. Здатність продовжувати навчання зі значним ступенем автономії з урахуванням питань історії держави і права зарубіжних країн.

6. Методи навчання і викладання:

словесні методи (лекція, пояснення, бесіда); *наочні методи* (ілюстрування, демонстрування); *практичні методи* (практичні роботи, робота з навчально-методичною літературою); *методи формування пізнавальних інтересів* (створення ситуації інтересу й новизни навчального матеріалу, метод використання життєвого досвіду, навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації); *методи стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності* (роз'яснення мети навчальної дисципліни, висування вимог до вивчення дисципліни); *інтерактивні методи* (кейс-метод, дискусії, диспути, дебати, «Мозковий штурм», проектування професійних ситуацій, командні конкурси і змагання); *комп'ютерні, мультимедійні методи* (використання мультимедійних презентацій); *методи усного контролю* (опитування); *методи письмового контролю* (самостійна робота, есе); *методи самоконтролю* (самостійний пошук помилок, самоаналіз).

7. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Історія держави і права зарубіжних країн як наука та навчальна дисципліна. Держава і право Стародавнього Сходу

Предмет історії держави і права зарубіжних країн. Місце науки історії держави і права зарубіжних країн в системі юридичних наук. Загальнонаукові та спеціальні методи пізнання та вивчення історії держави і права зарубіжних країн. Джерела права історії держави і права зарубіжних країн. Періодизація історії держави і права зарубіжних країн.

Виникнення держави в країнах Стародавнього Сходу. Загальне і особливе в процесі становлення державності в окремих країнах Стародавнього Сходу (Єгипет, Вавилон, Китай, Індія).

Основні риси суспільно-економічного розвитку в країнах Стародавнього Сходу. Давньосхідна община. Кастовий устрій. Система варн в Стародавній Індії. Азіатський спосіб виробництва.

Державний лад, форми правління в державах Стародавнього Сходу. Поняття східної деспотії. Судовий устрій в державах Стародавнього Сходу.

Основні закономірності виникнення та розвитку давньосхідного права. Джерела права: Закони царя Хаммурапі, Закони Ману, Фацзін.

Тема 2. Держава і право Античного Світу

Виникнення держави в країнах античного світу. Виникнення держави у Спарті.

Утворення Афінської держави. Реформи Тезея, Солона, Клісфена, Ефіальта, Перикла в Афінах.

Суспільний лад в країнах античного світу. Античне рабство.

Військово-аристократичний характер політичної організації Спарти. Криза політичної системи Спарти. Основні риси права Спарти. Закони Лікурга.

Державний лад Афін. Система афінської демократії. Право Афін.

Утворення держави в Римі. Реформи Сервія Туллія. Періодизація історії Римської держави. Державний лад Риму в період республіки. Перехід Риму від республіки до імперії. Державний лад в період принципату. Державний лад в період домінації. Поділ Римської імперії на Західну і Східну. Падіння Західної Римської імперії.

Право Стародавнього Риму. Джерела римського права. Періодизація римського права. Закони XII таблиць. Квіритське (цивільне) право. Преторське право. Поділ права на публічне і приватне.

Тема 3. Феодальна держава і право у середньовічній Європі

Основні етапи історії держави і права Середніх віків.

Розклад первісного ладу і формування феодальних відносин у племен Європи. Створення держави у франків і англо-саксів. Ранньофеодальна монархія. Держава франків при Меровінгах і Каролінгах. Сутність сюзеренітету-васалітету.

Східна Римська імперія (Візантія). Епоха Юстиніана. Причини кризи імперії.

Станово-представницька монархія XIV–XVI ст. Зміни в суспільному ладі. Становище селянства. Формування основних станів: духовництва, дворянства, інших категорій вільного населення. Посилення центральної влади. Подолання феодальної роздробленості. Станово-представницькі установи в Англії, Франції, Німеччині.

Велика Хартія вільностей 1215 р. в Англії. Зародження англійського парламентаризму.

Особливості розвитку феодальної Німеччини. Золота Булла 1356 р.

Абсолютна монархія. Причини та передумови виникнення абсолютизму. Класичний абсолютизм у Франції. Незавершений характер абсолютизму в Англії. Князівський абсолютизм у Німеччині.

Основні риси феодального права в країнах Західної Європи. Ранньофеодальне право франків. Варварські правди (Салічна, Бургундська). Англосаксонські «правди».

Джерела феодального права. Французькі збірники кутюмів. Загальне право і право справедливості в Англії. Саксонське і Швабське зеркала в Німеччині. Кароліна (Constitutio Criminalis Carolina) 1532 р. Канонічне право. Міське право. Право феодальної земельної власності (алод, феоде, бенефіцій).

Тема 4. Виникнення буржуазної держави і права

Причини і передумови буржуазних революцій.

Буржуазна революція XVII ст. в Англії. Довгий парламент. Політичні течії в революції: пресвітеріани, індепенденти, левелери. Конституційна монархія (1640–1649 рр.). Індепендентська республіка (1649–1653 рр.). Протекторат Кромвеля (1653–1658 рр.). Реставрація Стюартів. Habeas Corpus act 1678 р. «Славна революція» та її вплив на інститути держави у Англії. Біль про права 1689 р. Акт про влаштування 1701 р.

Буржуазна революція 1775–1787 рр. в Північній Америці. Декларація незалежності 1776 р. Розробка і прийняття Конституції США 1787 р. Білль про права 1791 р.

Велика французька революція 1789–1799 рр. Декларація прав людини і громадянина 1789 р. Французька конституція 1791 р. Втілення принципу розподілу влади. Період керівництва конституціоналістів (1789–1792 рр.). Жирондистська республіка (1792–1793 рр.). Період якобінського правління (1793–1794 рр.). Декларація прав і громадянина та Конституція 1793 р. Встановлення якобінської диктатури. Переворот 9 термідора. Конституція 1795 р. Переворот 18 брюмера. Консулат і Перша імперія.

Буржуазна революція 1848 – 1849 рр. в Німеччині, її причини і передумови. Революційні виступи в Австрії та Пруссії. Франкфуртський парламент і Конституція 1849 р.

Тема 5. Розвиток буржуазної держави і формування буржуазного права до початку XX ст.

Оформлення державного механізму буржуазної конституційної монархії в Англії. Виборчі реформи 1832 р. і 1867 р. Торі і віги. Реформи місцевого самоврядування в Англії до початку XX ст. Судова реформа 1875 р.

Соціально-політичний розвиток Франції у 1799–1870 рр. Реставрація монархії Бурбонів. Хартія 1814 р. Революція 1848 р. Друга республіка. Державний переворот 2 грудня 1851 р. Луї Бонапарта. Конституція 1852 р. Бонапартизм. Революція 18 березня 1871 р. Паризька Комуна. Виникнення Третьої республіки у Франції. Конституційні закони 1875 р. Особливості французького парламентаризму.

Соціально-економічний і політичний розвиток США наприкінці XVIII ст. – у першій половині XIX ст. Міссурійський компроміс 1820 р. Громадянська війна 1861 – 1865 рр. в США. Законодавчі акти уряду А. Лінкольна: Гомстед-акт 1862 р. і Прокламація про звільнення рабів. XIII–XV поправки до Конституції США. Еволюція державного ладу США у другій половині XIX століття. Конгрес. Президент США. Місцеве управління. Збройні сили. Поліція. Судова система США.

Об'єднання Німеччини Пруською монархією. Створення Германської імперії. Імперська конституція 1871 р. Пруський шлях розвитку капіталізму.

Особливості еволюції держави і суспільно-політичного ладу в Японії. Реставрація Мейдзі – початок революційних перетворень в Японії. Буржуазні реформи 70–80-х рр. XIX ст. Конституція 1889 р.

Велика селянська війна 1850–1864 рр. у Китаї. Криза політичної системи.

Національно-визвольні революції в Латинській Америці. Визвольна війна 1816–1826 рр. в Латинській Америці та утворення незалежних держав. Перші конституції латиноамериканських країн (Аргентини, Мексики, Бразилії, Венесуели).

Формування буржуазних правових систем. Наступність у праві. Основні правові сім'ї: англосаксонська, континентальна. Цивільний кодекс Наполеона 1804 р. Кримінальний кодекс Наполеона 1810 р.

Тема 6. Колоніальні імперії

Колоніалізм: поняття та етапи. Поняття колоній та метрополій. «Завойовані» колонії та «переселенські». Ост-Індійська компанія.

Особливості формування та розвитку Британської колоніальної імперії. Організація управління колоніями Англії. Домініони. Протекторат. Акт про дійсність колоніальних законів 1865 р. Імперські конференції. Акти про управління Індією. Акт про Британську Північну Америку 1867 р. Pax Britannica.

Особливості формування та розвитку Французької колоніальної імперії. Організація управління колоніями. Реформа управління Алжиром. Паризький мирний договір 1814 р.

Особливості формування та розвитку колоніальної політики Іспанії та Португалії.

Тема 7. Основні зміни в праві буржуазних держав

Нові тенденції у розвитку англосаксонської та континентальної (романо-германської) правових систем. Основні інститути цивільного права в країнах континентальної системи права. Рівність перед законом, священність і недоторканність приватної власності, свобода договору, рівність сторін у договорі, його обов'язковість.

Англосаксонська система права. Джерела цивільного права: «загальне право» і «право справедливості». Англійська доктрина судового прецеденту. Статутне право. Поділ власності на «реальну» та «особисту». Довірча власність (траст). Впровадження буржуазних принципів

у традиційну англійську доктрину договору. Деліктне право та його особливості. Правовий статус торговельних компаній. Вплив англосаксонської системи на виникнення і розвиток буржуазного права в США.

Закон Ле-Шапельє 1791 р. у Франції. Законодавство 1884 р. про робітничі спілки. Закон про соціальне страхування 1883 р. в Німецькій імперії. Регламентація дитячої та жіночої праці в Англії, Франції, США, Німеччині.

Тема 8. Розвиток буржуазних держав та їх правових систем у XX ст.

Президентська республіка в США. Принципи федералізму і розподіл влади в державному управлінні. Двопартійна система США. Державне регулювання ринкових відносин. «Новий курс» президента Рузвельта. Зміни у виборчому праві. XX, XXIV та XXVI поправки до Конституції США.

Еволюція державного ладу Великої Британії у XX ст. Британська конституційна монархія. Двопартійна політична система. Закон про парламент 1949 р. Виборчі закони. Лейбористські кабінети. Консервативні кабінети. Падіння ролі парламенту та посилення кабінету міністрів у Великій Британії у II пол. XX ст.

Третя республіка у Франції після Першої світової війни. Багатопартійна система і виборчі блоки. Франція у Другій світовій війні. Уряд Віші. Рух опору й утворення Тимчасового уряду. Конституція 1946 р. Четверта республіка. Перегляд Конституції 1946 р. Конституція 1958 р. Державний лад П'ятої республіки.

Революція у листопаді 1918 р. в Німеччині та її наслідки. Веймарська конституція 1919 р. у Німеччині. Встановлення нацистської диктатури у Німеччині. Поразка фашистської Німеччини у Другій світовій війні. Утворення ФРН. Утворення єдиної німецької держави в жовтні 1990 р.

Італія на початку XX ст. Економічна і політична криза після закінчення Першої світової війни. Встановлення фашистської диктатури. Одержавлення фашистської партії. Принципи корпоративної системи. Італія після Другої світової війни. Боротьба за демократизацію суспільного і державного ладу. Конституція 1947 р.

Країни Азії у період XX ст. (Японія, Китай). Японія в період між двома світовими війнами. Мілітаризація суспільства. Збереження монархічної влади. Японська держава після Другої світової війни. Перебудова суспільно-економічних засад. Конституція Японії 1947 р.

Утворення Китайської Народної Республіки. Конституція КНР 1954 р. Основний закон 1975 р. і Конституція КНР 1978 р. Конституція КНР 1982 р.

Основні зміни в праві демократичних держав. Розвиток ідеї правової держави. Соціальне законодавство. Право на страйк. Соціальне страхування. Становище професійних спілок. Закон Вагнера 1935 р. і закон Тафта-Хартлі 1947 р. в США. Закон «Про відносини у промисловості» 1971 р. Гендерна рівність і розширення прав та можливостей жінок. Зміни в кримінальному праві. Удосконалення пенітенціарної системи. Кримінальне законодавство про політичні злочини.

Євроінтеграція та її нормативно-правове забезпечення. Римські угоди 1957 р. Єдиний європейський акт 1986 р. Маастріхтський договір 1992 р. Утворення Європейського Союзу. Шенгенська угода. Європейський суд з прав людини.

Тема 9. Розпад світової колоніальної системи та виникнення незалежних держав

Криза колоніальної системи після Першої світової війни. Новий підйом національно-визвольної боротьби в колоніях після Другої світової війни. Остаточний розпад колоніальних імперій.

Розпад Британської колоніальної імперії. Вестмінстерський статут 1931 р. Британська співдружність націй.

Криза Французької колоніальної імперії. Зміни в структурі Французької колоніальної імперії після прийняття Конституції Франції 1946 р. Створення Французького Союзу.

Утворення Республіки Індії. Політичні та правові ідеї гандизму. Акт про незалежність Індії 1947 р. і утворення двох домініонів. Конституція Індії 1949 р. Проголошення Республіки Індія 1950 р.

Проголошення незалежності Індонезії. Конституція 1946 р.

Тема 10. Становлення та розвиток національних держав та права в країнах Центральної та Південно-Східної Європи

Виникнення після Першої світової війни національних держав у країнах Центральної та Південно-Східної Європи.

Державні перевороти і встановлення авторитарних режимів у Югославії, Болгарії, Угорщині. Антидемократична Конституція Польщі 1935 р. Політичний режим Антонеску в Румунії.

Характер і форми революцій середини 40-х рр. XX ст. у країнах Центральної та Південно-Східної Європи. Встановлення народно-демократичної влади. Будівництво нового державного апарату. Конституційне законодавство.

Особливості соціально-політичного розвитку європейських країн народної демократії. Демократичні революції 1989 – 1990 рр. і демонтаж адміністративно-бюрократичної системи управління.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма 081ПР_бд_2023				заочна форма 081ПР_бз_2023			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
Тема 1. Історія держави і права зарубіжних країн як наука та навчальна дисципліна. Держава і право Стародавнього Сходу.	11	2	2	7	10	2	-	8
Тема 2. Держава і право Античного Світу.	11	2	2	7	10	2	-	8
Тема 3. Феодална держава і право у середньовічній Європі.	11	2	2	7	10	2	2	6
Тема 4. Виникнення буржуазної держави і права.	9	-	2	7	8	2	-	6
Тема 5. Розвиток буржуазної держави і формування буржуазного права до поч. XX ст.	11	2	2	7	10	2	-	8
Тема 6. Колоніальні імперії.	9	-	2	7	8	-	-	8
Тема 7. Основні зміни в праві буржуазних держав.	11	2	2	7	10	-	2	8
Тема 8. Розвиток буржуазних держав та їх правових систем у XX ст.	11	2	2	7	10	-	2	8
Тема 9. Розпад світової колоніальної системи та виникнення незалежних держав.	11	2	2	7	10	-	2	8
Тема 10. Становлення та розвиток національних держав та права в країнах Центральної та Південно-Східної Європи.	10	2	2	6	9	-	-	9
в т. ч. індивідуальне завдання: контрольна робота	-	-	-	-	10	-	-	10
Усього годин	105	16	20	69	105	10	8	87

8. Теми практичних занять

денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		081 ПР_бд_2024
1	Тема 1. Історія держави і права зарубіжних країн як наука та навчальна дисципліна. Держава і право Стародавнього Сходу.	2
2	Тема 2. Держава і право Античного Світу.	2
3	Тема 3. Феодальна держава і право у середньовічній Європі.	2
4	Тема 4. Виникнення буржуазної держави і права.	2
5	Тема 5. Розвиток буржуазної держави і формування буржуазного права до поч. XX ст.	2
6	Тема 6. Колоніальні імперії.	2
7	Тема 7. Основні зміни в праві буржуазних держав.	2
8	Тема 8. Розвиток буржуазних держав та їх правових систем у XX ст.	2
9	Тема 9. Розпад світової колоніальної системи та виникнення незалежних держав.	2
10	Тема 10. Становлення та розвиток національних держав та права в країнах Центральної та Південно-Східної Європи.	2
	Разом	20

заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		081 ПР_бз_2024
1	Тема 1. Історія держави і права зарубіжних країн як наука та навчальна дисципліна. Держава і право Стародавнього Сходу.	-
2	Тема 2. Держава і право Античного Світу.	-
3	Тема 3. Феодальна держава і право у середньовічній Європі.	2
4	Тема 4. Виникнення буржуазної держави і права.	-
5	Тема 5. Розвиток буржуазної держави і формування буржуазного права до поч. XX ст.	-
6	Тема 6. Колоніальні імперії.	-
7	Тема 7. Основні зміни в праві буржуазних держав.	2
8	Тема 8. Розвиток буржуазних держав та їх правових систем у XX ст.	2
9	Тема 9. Розпад світової колоніальної системи та виникнення незалежних держав.	2
10	Тема 10. Становлення та розвиток національних держав та права в країнах Центральної та Південно-Східної Європи.	-
	Разом	8

9. Теми самостійної роботи

денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		081 ПР_бд_2024
1	Тема 1. Історія держави і права зарубіжних країн як наука та навчальна дисципліна. Держава і право Стародавнього Сходу.	7
2	Тема 2. Держава і право Античного Світу.	7
3	Тема 3. Феодальна держава і право у середньовічній Європі.	7
4	Тема 4. Виникнення буржуазної держави і права.	7
5	Тема 5. Розвиток буржуазної держави і формування буржуазного права до поч. XX ст.	7
6	Тема 6. Колоніальні імперії.	7
7	Тема 7. Основні зміни в праві буржуазних держав.	7
8	Тема 8. Розвиток буржуазних держав та їх правових систем у XX ст.	7
9	Тема 9. Розпад світової колоніальної системи та виникнення незалежних держав.	7
10	Тема 10. Становлення та розвиток національних держав та права в країнах Центральної та Південно-Східної Європи.	6
	Разом	69

заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		081 ПР_бз_2024
1	Тема 1. Історія держави і права зарубіжних країн як наука та навчальна дисципліна. Держава і право Стародавнього Сходу.	8
2	Тема 2. Держава і право Античного Світу.	8
3	Тема 3. Феодальна держава і право у середньовічній Європі.	6
4	Тема 4. Виникнення буржуазної держави і права.	6
5	Тема 5. Розвиток буржуазної держави і формування буржуазного права до поч. XX ст.	8
6	Тема 6. Колоніальні імперії.	8
7	Тема 7. Основні зміни в праві буржуазних держав.	8
8	Тема 8. Розвиток буржуазних держав та їх правових систем у XX ст.	8
9	Тема 9. Розпад світової колоніальної системи та виникнення незалежних держав.	8
10	Тема 10. Становлення та розвиток національних держав та права в країнах Центральної та Південно-Східної Європи.	9
	Разом	87

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувача вищої освіти має сприяти закріпленню теоретичного матеріалу та практичних навичок. Цей вид роботи реалізується шляхом самостійного виконання здобувачем вищої освіти індивідуального завдання в аудиторний і позааудиторний час: контрольної роботи для здобувачів заочної форми навчання.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання	
	денна форма 081 ПР_бд_2024	заочна форма 081 ПР_бз_2024
РН 2.	Поточний контроль: виконання завдань на практичних заняттях; виконання завдань самостійної роботи; розв'язання тестів Семестровий контроль: екзамен	
РН 3.	Поточний контроль: виконання завдань на практичних заняттях; виконання завдань самостійної роботи; розв'язання тестів Семестровий контроль: екзамен	
РН 19.	Поточний контроль: виконання завдань на практичних заняттях; виконання завдань самостійної роботи; розв'язання тестів Семестровий контроль: екзамен	

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним результатом навчання. Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль і підсумкова оцінка рівня досягнення результатів навчання.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом по темі
	Виконання завдань на практичних заняттях	Опитування	Виконання завдань самостійної роботи	Виконання тестів	Екзамен	
Тема 1. Історія держави і права зарубіжних країн як наука та навчальна дисципліна. Держава і право Стародавнього Сходу.	3	2	2	5	20	7
Тема 2. Держава і право Античного Світу.	3	2	2			7
Тема 3. Феодална держава і право у середньовічній Європі.	3	2	2			7
Тема 4. Виникнення буржуазної держави і права.	3	2	2			7
Тема 5. Розвиток буржуазної держави і формування буржуазного права до поч. XX ст.	3	2	2			7
Тема 6. Колоніальні імперії.	3	2	2	5		7
Тема 7. Основні зміни в праві буржуазних держав.	3	2	2			7

Тема 8. Розвиток буржуазних держав та їх правових систем у ХХ ст.	3	2	2			7
Тема 9. Розпад світової колоніальної системи та виникнення незалежних держав.	3	2	2			7
Тема 10. Становлення та розвиток національних держав та права в країнах Центральної та Південно-Східної Європи.	3	2	2			7
Всього по темам	30	20	20	×	×	70
Розв'язування тестів	×	×	×	10	×	10
Екзамен	×	×	×	×	20	20
Разом	30	20	20	10	20	100

1. Опитування (0–2 бали)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
РН 2. РН 3. РН 19.	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.	на високому рівні	1,9–2
		на середньому рівні	1,6–1,8
		на достатньому рівні	1,1–1,5
		на низькому рівні	0–1

2. Виконання завдань на практичних заняттях (0–3 бали)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
РН 2. РН 3. РН 19.	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Пояснювати природу та зміст основних	на високому рівні	2,6–3
		на середньому рівні	1,6–2,5
		на достатньому рівні	1,1–1,5

	правових явищ і процесів.	на низькому рівні	0–1
--	---------------------------	-------------------	-----

3. Виконання завдань самостійної роботи (0–2 бали)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
РН 2. РН 3. РН 19.	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.	на високому рівні	1,9–2
		на середньому рівні	1,6–1,8
		на достатньому рівні	1,1–1,5
		на низькому рівні	0–1

4. Виконання тестів (0–10 балів) – денна форма навчання

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
РН 2. РН 3. РН 19.	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.	на високому рівні	9–10
		на середньому рівні	7–8
		на достатньому рівні	5–6
		на низькому рівні	0–4

5. Форма проведення семестрового контролю згідно з робочим та навчальним планом – екзамен.

Заочна форма навчання 081ПР_бз_2024

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти						Разом по темі
	Виконання завдань на практичних заняттях	Опитування	Виконання завдань самостійної роботи	Виконання тестів	Написання контрольної роботи	Екзамен	
Тема 1. Історія держави і права зарубіжних країн як наука та навчальна дисципліна. Держава і право Стародавнього Сходу.	-	-	2	5	30	20	2
Тема 2. Держава і право Античного Світу.	-	-	2				2
Тема 3. Феодална держава і право у середньовічній Європі.	3	2	2				7
Тема 4. Виникнення буржуазної держави і права.	-	-	2				2
Тема 5. Розвиток буржуазної держави і формування буржуазного права до поч. XX ст.	-	-	2				2
Тема 6. Колоніальні імперії.	-	-	2	5			2
Тема 7. Основні зміни в праві буржуазних держав.	3	2	2				7
Тема 8. Розвиток буржуазних держав та їх правових систем у XX ст.	3	2	2				7
Тема 9. Розпад світової колоніальної системи та виникнення незалежних держав.	3	2	2				7
Тема 10. Становлення та розвиток національних держав та права в країнах Центральної та Південно-Східної Європи.	-	-	2				2
Всього по темам	12	8	20	×	×	×	40
Розв’язування тестів	×	×	×	10	×	×	10
Контрольна робота	×	×	×	×	30	×	30
Екзамен	×	×	×	×	×	20	20
Разом	9	6	20	10	35	20	100

1. Опитування (0–2 бали)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
РН 2. РН 3. РН 19.	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.	на високому рівні	1,9–2
		на середньому рівні	1,6–1,8

	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.	на достатньому рівні	1,1–1,5
		на низькому рівні	0–1

2. Виконання завдань на практичних заняттях (0–3 балів)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
РН 2. РН 3. РН 19.	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.	на високому рівні	2,6–3
		на середньому рівні	1,6–2,5
		на достатньому рівні	1,1–1,5
		на низькому рівні	0–1

3. Виконання завдань самостійної роботи (0–2 бали)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
РН 2. РН 3. РН 19.	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.	на високому рівні	1,9–2
		на середньому рівні	1,6–1,8
		на достатньому рівні	1,1–1,5
		на низькому рівні	0–1

4. Виконання тестів (0–10 балів) – заочна форма навчання

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
РН 13. РН 19. РН 20.	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.	на високому рівні	9–10
		на середньому рівні	7–8
		на достатньому рівні	5–6
		на низькому рівні	0–4

5. Виконання контрольної роботи – заочна форма навчання

Рівень опанування ПРН відповідної навчальної програми	Якісна оцінка відповідей, виконання завдань, поведінки здобувача	Кількість балів
Високий	Завдання виконані повністю вірно та оформлення відповідає вимогам, є практичні приклади та власні роздуми з теми заняття. Завдання здані вчасно.	30
Достатній	Завдання виконані загалом вірно, але є незначні помилки та/або помилки в оформленні; присутній креативний підхід у виконанні завдань. Завдання здані вчасно.	25
Середній	Відповіді на завдання самостійної роботи містять ряд помилок, що характеризують знання здобувача як середні. Присутні помилки в оформленні або завдання здано невчасно.	20
Задовільний	Відповіді на поставлені завдання самостійної роботи містять помилки, які є суттєвими або завдання виконане неповністю. Присутні помилки в оформленні та / або завдання здано невчасно.	15
Низький	Відповіді невірні або містять значні помилки, що здебільшого зводять завдання до того рівня, який неможливо оцінити. Присутні помилки в оформленні та / або завдання здано невчасно.	10
Незадовільний	Завдання не виконане зовсім.	0

6. Форма проведення семестрового контролю згідно з робочим та навчальним планом – екзамен.

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачане при вивченні навчальної дисципліни (за потреби)

Ноутбук, хмарні додатки Google, Internet-браузери, мережа Wi-Fi, мультимедійне обладнання (проектор, екран). Бібліотека юридичної літератури ПДАУ (<https://www.pdau.edu.ua/content/biblioteka-yurydychnoyi-literatury>), Електронний репозитарій ПДАУ (<http://dspace.pdau.edu.ua:8080>)

13. Політика навчальної дисципліни

13.1. Політика щодо термінів виконання та перескладання: здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання LMS Moodle), до яких має бути виконано певне завдання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (–1 бал).

13.2. Політика щодо відвідування занять: відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, не дозволяються пропуски занять та запізнення з неповажних причин. Здобувачі освіти повинні приймати активну участь під час проведення занять, виконувати необхідний мінімум навчальної роботи, що є допуском до підсумкового контролю. Обов'язкове вимкнення мобільних девайсів під час відвідування занять в аудиторії. В умовах впровадження дистанційної форми навчання за наявності об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, індивідуальний графік, знаходження на карантині тощо) та за узгодженням з викладачем, освоєння навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти може здійснюватися самостійно, на засадах академічної доброчесності. При цьому щотижня здобувач вищої освіти має звітувати через електронну пошту або через систему дистанційного навчання LMS Moodle про стан виконання завдань.

13.3. Політика щодо академічної доброчесності: виконані завдання здобувачами вищої освіти мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями у межах встановлених норм. У разі виявлення факту плагіату здобувач вищої освіти отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати його. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdau.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>.

13.4. Щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти: Здобувачі вищої освіти мають право на перезарахування результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного Положення про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyyaproporyadok22.pdf>. Здобувачі можуть самостійно на платформах онлайн-освіти, шляхом участі у короткострокових навчальних програмах і проєктах (з видачею сертифіката) опановувати навчальний матеріал, який за змістом дозволяє набути очікувані навчальні результати навчальної дисципліни.

13.5. Щодо оскарження результатів оцінювання: після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач освіти має право звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. У разі неможливості спільного врегулювання ситуації здобувач вищої освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Підставами для оскарження результату оцінювання можуть бути: недотримання викладачем системи оцінювання, вказаної у робочій програмі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання та/або наявність конфлікту інтересів, якщо про його існування здобувачу вищої освіти не було і не могло бути відомо до проведення оцінювання. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Для оскарження результату оцінювання здобувач вищої освіти звертається з письмовою заявою до директора навчально-наукового інституту, яку розглядає апеляційна комісія, сформована розпорядженням директора інституту. Апеляційна комісія протягом

трьох робочих днів ухвалює рішення про наявність або відсутність підстав оскарження результату оцінювання. Присутність здобувача вищої освіти на засіданнях апеляційної комісії є обов'язковою. Висновки апеляційної комісії оформляються відповідним протоколом і доводяться до відома здобувача вищої освіти і викладача. Результатом розгляду апеляції є прийняття апеляційною комісією одного з двох рішень: попередня оцінка знань здобувача вищої освіти відповідає рівню досягнення результатів навчання і не змінюється або попередня оцінка знань здобувача вищої освіти не відповідає рівню досягнення результатів і здобувач заслуговує іншої оцінки (вказується нова оцінка відповідно до чинної в Університеті шкали оцінювання результатів навчання). За результатом апеляції оцінка результатів навчання здобувача вищої освіти не може бути зменшена.

14. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Історія держави і права зарубіжних країн: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки ; Бандурка О. М., Швець Д. В., Бурдін М. Ю., Головка О. М., та ін. ; вступ. слово О. М. Бандурки. Харків : Майдан, 2020. 618 с.
2. Історія держави і права зарубіжних країн: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України, заслуж. юриста України О. М. Бандурки ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. 2-ге вид., допов. та змін. Харків : ХНУВС, 2021. 595 с.
3. Історія держави та права : навч. посібн. / Заг. ред. Д. Є. Забазалюка та В. Я. Марковського; Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів : СПОЛОМ, 2021. 438 с.
4. Історія держави і права зарубіжних країн : курс лекцій / за ред. В. М. Щербатюка; Нац. акад. внутр. справ. Київ : Фенікс, 2021. 535 с.
5. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник / за заг. ред. Б. Й. Тищика та І. Й. Бойка. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2022. 657 с.

Допоміжні

6. *Medium aevum: Середні віки*: підручник / Войтович Л. В., Козак Н. Б., Овсінський Ю. В., Чорний М. І. Львів: «Тріада Плюс», 2010. 502 с.
7. Terela H., Strilets V. Development of labor inspection models in the context of international and European legal standards. *CUESTIONES POLÍTICAS*. 2024. Vol. 42. № 80. Pp. 196–213. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4280.10>
8. Баймуратов М., Хоббі Ю. Модифікації державного суверенітету в умовах європейської інтеграції в контексті взаємовідносин Європейського Союзу з державами-членами: монографія. Суми: Університет. кн., 2013. 300 с.
9. Бостан Л. М., Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн. 2-ге вид. перероб. й доп.: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 730 с.
10. Гавриленко О. А. Античні держави Північного Причорномор'я: біля витоків вітчизняного права (кінець VII ст. до н.е. – перша половина VI ст. н.е.). Харків : Парус ТМ, 2006. 352 с.
11. Дахно І. І. Історія держави і права: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2019. 658 с.
12. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. посіб. / Дручек О. В. та ін. ; Київ. ін-т Нац. гвардії України. Київ : Київ. ін-т НГУ, 2024. 185 с.
13. Історія держави і права зарубіжних країн : хрестоматія: Навч. посіб. для студ. юридичних спец. вищ. закл. освіти / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого, НДІ держ. будівництва та місцевого самоврядування Академії правових наук України ; упоряд. В. Д. Гончаренко та ін. ; ред. В. Д. Гончаренко. Київ : Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. 716 с.
14. Історія держави і права зарубіжних країн. Новітній час (1918 р. – початок ХХІ ст.) : навч. посіб. / Б. Й. Тищик та ін. Львів : Світ, 2016. 718 с.
15. Історія держави та права (схеми та таблиці) : навч. посіб. / О. В. Шкуратенко та ін. ; наук. ред. Н. О. Дорошук. Київ : Видавництво Людмила, 2021. 287 с.

16. Історія держави та права зарубіжних країн: навч. посіб. / О. М. Джуджа та ін. Київ: НАВС, 2012. 375 с.
17. . Історія європейської інтеграції від Римської імперії до європейського Союзу : монографія / за заг. ред. І. Яковюка. Київ: Ред. журн. «Право України», 2012. 208 с.
18. Колодій А. М., Дурнов Є. С., Щербатюк В. М. Суспільний та державно-правовий розвиток стародавньої Індії. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2022. Том 29. № 4. С. 37–52.
19. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу: навчальний посібник. Київ: Либідь, 2002. 590 с.
20. Кузьминець О.В., Дурнов Є.С., Сокур Ю.В. Історія держави та права зарубіжних країн (схеми, коментарі, термінологічний словник): навч. посібник. Київ, 2012. 242 с.
21. Левчук М. В. Історія держави і права Стародавнього Сходу. Хрестоматія: навч. посіб. / Левчук М. В., Цветкова Ю. В. Київ: Талком, 2024. 207 с.
22. Осташова В. О., Липій Є. А. Конгреси Священного союзу як інструменти встановлення міжнародного правопорядку. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 2. С. 448–452.
23. Осташова В. О., Липій Є. А., Пивовар А. В. Священний союз: передумови, створення та плани на встановлення міжнародного правопорядку. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 41–46.
24. Радзівілл О. А. Право народів від неоліту до Нового часу : монографія : у 2 ч. Київ : НАУ, 2017. Т. 1. 2017. 458 с.
25. Страхов М. Історія держави і права зарубіжних країн. Харків: Право, 2016. 416 с.
26. Терела Г. В. Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю в Україні: історичний досвід і сучасність : монографія. Полтава : Копі-Центр, 2024. 459 с.
27. Тихоненков Д. А. Історія держави і права зарубіжних країн : посіб. для підгот. до іспитів. Харків: Право, 2017. 248 с.
28. Тищик Б. Й. Франція: історія державності і права (IX – початок ХХІ ст.): навч. посіб. для студентів вищ. юрид. закл. освіти / Б. Й. Тищик, Л. Е. Шевчук. Львів : Світ, 2018. 367 с.
29. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 448 с.
30. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн : для студ. спец. «Правознав.» / Черніг. держ. ін-т права, соц. технол. та праці, Каф. історії та теорії держави і права, конституц. та адмін. права ; уклад. О. Г. Козинець, канд. іст. наук. Чернігів : Черніг. держ. ін-т права, соц. технологій і праці, 2010. 260 с.
31. Цветкова Ю.В. Історія держави і права зарубіжних країн. Довідник : Вид. 2-ге, випр. та допов. Київ : Талком, 2022. 98 с.
32. Ригіна О. М. Історія держави і права Сполучених Штатів Америки : новітній час (1914–2008 рр.) : курс лекцій. Дрогобич : Коло, 2011. 325 с.
33. Яремчук В. Історія держави і права зарубіжних країн: універсал. довід. Львів: БОНА, 2015. 400 с.

Інформаційні ресурси

Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>